

MADDE 74

DR. ÖGR. ÜYESİ BAŞAK GÜNEŞ

GENEL SAĞLIK SİGORTASI GELİRLERİNİN KULLANIM AMACI, KISA VE UZUN VADELİ SİGORTA KOLLARI İÇİN YAPILAN SAĞLIK HARCAMALARI

MADDE 74- Genel sağlık sigortası prim gelirleri; yönetim giderleri, genel sağlık sigortasından sağlanan sağlık hizmetleri ve diğer haklar dışında başka bir amaçla kullanılamaz.

Uzun ve kısa vadeli sigorta kolları bakımından sürekli iş göremezlik, malûllük, çalışma gücü kaybı hallerinin tespiti veya bu amaçla yapılan kontroller nedeniyle oluşan sağlık hizmeti giderleri ile 72 nci maddeye göre, usûl ve esasları Kurumca belirlenecek gündelik ve yol giderleri, refakatçi giderleri, kısa ve uzun vadeli sigorta kolları prim gelirlerinden karşılanır.

İLGİLİ MEVZUAT: 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumuna İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun, Genel Sağlık Sigortası Tescil, Prim ve Müstehaklık İşlemleri Yönetmeliği, Genel Sağlık Sigortası Uygulamaları Yönetmeliği

KAYNAKÇA

Arıcı, K. (2022), *Türk Sosyal Güvenlik Hukuku*, 2. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara.
Güzel, A.; Okur, A. R.; Caniklioğlu, N. (2021), *Sosyal Güvenlik Hukuku*, 19. Bası, Beta, İstanbul.

Hamzaoğlu, O. (2020), "Sosyal Güvenlik Kurumu'nun Genel Sağlık Sigortası Harcamalarının Kaynağı", *Toplum ve Hekim*, Cilt 35, Sayı 1, Ankara, 59-64.

Sözer, A. N. (2024), *Türk Genel Sağlık Sigortası*, 4. Bası, Beta.

Sümer, H. H. (2023), *Sosyal Güvenlik Hukuku*, 4. Baskı, Seçkin, Ankara.

Tuncay, A. C.; Ekmekçi, Ö.; Gülver, E. (2023), *Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*, 22. Bası, Beta, İstanbul.

ANLATIM PLANI

Giriş

I. Genel Sağlık Sigortası Gelirlerinin Kullanım Amaçları

II. Genel Sağlık Sigortası Gelirleri İle Karşılancak Hususlar

Sonuç

AÇIKLAMA

GİRİŞ

5510 s. K. m.74 ile genel sağlık sigortası gelirlerinin kullanım amaçları düzenlenmiştir. Aşağıda bu bağlamda maddenin kapsamı açıklanmıştır.

I. GENEL SAĞLIK SİGORTASI GELİRLERİNİN KULLANIM AMAÇLARI

Genel sağlık sigortası primli rejime tabidir¹ ve genel sağlık sigortasından yapılan harcamaların temel finansman kaynaklarından birini sosyal sigorta primleri² oluşturmaktadır. 5510 s. K. m.79'da genel sağlık sigortalıları için prim ödemenin, Kurum için de prim almanın bir zorunluluk olduğu ortaya konmuştur³. Ayrıca Devlet hazinesinden, Kurumun ay itibarıyla tahsil ettiği genel sağlık sigortası priminin dörtte biri oranında Kuruma katkı aktarılmaktadır (5510 s. K. m.81/f.3). Bunun yanı sıra, belirli durumlarda genel sağlık sigortalılarından ve bakmakla yükümlü olunan kişilerden katılım payı da alınmaktadır (5510 s. K. m.68, m.69). 5510 s. K. m.74 bu genel sağlık sigortası gelirlerinin kullanım amaçları düzenlenmiştir. Maddenin kenar başlığında "Genel sağlık sigortası gelirlerinin kullanım amacı" ibaresi yer alması karşın maddede genel sağlık sigortası primlerinin genel sağlık sigortasından sağlanan sağlık hizmetleri ve diğer haklar ile yönetim giderleri için kullanılabilmesi öngörülmüştür (f.1). Oysa ifade ettiğimiz üzere genel sağlık sigor-

¹ Tuncay ve diğ., 2023: 565; Arıcı, 2022: 491.

² Genel sağlık sigortası prim oranları için bkz. 5510 s. K. m.81; Genel Sağlık Sigortası Tescil, Prim ve Müstehaklık İşlemleri Yönetmeliği m.13 (RG. S. 28976, T. 18.04.2014).

³ Sümer, 2023: 107.

tasının gelirleri sigorta primlerinden ibaret değildir. 5502 s. K.⁴ m.37'de de “*Sosyal sigorta fonu, genel sağlık sigortası fonu ile hiçbir şekilde birleştirilemez ve fonlar arasında kaynak aktarılamaz.*” hükmü yer almaktadır. Söz konusu hüküm ile prim dahil genel sağlık sigortasının bütün gelirlerinin genel sağlık sigortası fonunda ayrıştırılarak izlenmesi öngörülmüştür⁵. Kanaatimizce 5510 s. K. m.74/f.1, ilgili hükümlerle birlikte yorumlandığında maddenin kenar başlığına uygun olarak salt genel sağlık sigortası primlerinin değil genel sağlık sigortasının bütün gelirlerinin sadece bu sigorta kolundan sağlanan haklar ve yönetim giderleri için kullanılabileceği sonucuna ulaşılmaktadır. Öte yandan 5510 s. K. m.74 hükmünün gerekçesinde düzenlemenin temel amacının, *sağlık sigortası primlerinin*, Kanun’da tanımlanmış amaçlar dışında kullanılmasının önüne geçilmesi; prim gelirlerinin verimli ve amacına uygun kullanılması ve bu yolla vatandaşların sisteme olan güveninin ve katılımının güçlendirilmesi olarak ifade edilmiştir⁶.

Belirtmek gerekir ki, doktrinde haklı olarak dile getirildiği üzere, genel sağlık sigortalılarından alınan katkı payı⁷, ilave ücret⁸ ve özel sektör sağlık hizmeti sunucularındaki uygulamalar, genel sağlık sigortasından alınan primleri adeta sağlık vergisine dönüştürmüştür⁹. Dolayısıyla madde ile hedeflenen amacın ne ölçüde sağlandığı tartışmaya açıktır.

II. GENEL SAĞLIK SİGORTASI GELİRLERİ İLE KARŞILANACAK HUSUSLAR

Esasen 5510 s. K. m.79’da, sosyal sigorta prim gelirlerinin sadece sosyal sigortalardan yapılan yardımlar ve yönetim giderleri için harcanması, genel bir kural olarak öngörülmüş ve Kurumun “*kısa ve uzun vadeli sigortalar ile genel sağlık sigortası için, bu Kanunda öngörülen her türlü ödemeler ile yönetim giderlerini karşılamak üzere*” prim alabileceği öngörülmüştür; ancak yukarıda da ifade edildiği üzere, gerek 5502 s. K. m.37 gerekse 5510 s. K. m.74’te öngörülen hükümler ile genel sağlık sigortası gelirleri salt genel sağlık sigortası

⁴ Sosyal Güvenlik Kurumuna İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun, RG. S. 26173, T. 20.05.2006.

⁵ (Hamzaoğlu, 2020: 61); ancak SGK yayımladığı istatistiklerde genel sağlık sigortası gelirlerine yer vermemektedir (Bkz. <https://www.sgk.gov.tr/Istatistik/Yillik/fcd5e59b-6af9-4d90-a451-ee7500eb1cb4/>, E.T. 05.01.2024). Mali bilançolarda da genel sağlık sigortası prim gelirleri ayrıca belirtilmemekte ve diğer sigorta kollarına ait prim gelirleri ile birlikte “Prim Gelirleri” başlığı örtülü olarak ele alınmaktadır. Söz konusu hususlar, genel sağlık sigortası gelirleri ile giderlerinin izlenmesi ve karşılaştırma yapılmasını olanaksız hale getirmektedir (Hamzaoğlu, 2020: 61).

⁶ Bkz. madde gerekçesi, <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/Kanun/KanunDetay?YasamaKanunId=f72877bd-ec1b-037b-e050-007f01005610&kanunNumarasi=5510#step-2>, E.T. 05.01.2024.

⁷ Bkz. 5510 s. K. m.68.

⁸ Bkz. 5510 s. K. m.73.

⁹ Güzel ve diğ., 2021: 867-868.

harcamalarına özgülenmiştir¹⁰. Nitekim Kurumca tahsil edilen genel sağlık sigortası primleri, doğrudan Kurum bütçesinin genel sağlık sigortası kalemine aktarılmaktadır (m.79/f.2). Bu bağlamda 5510 s. K. m.74 hükmündeki “yönetim giderleri” ibaresini de Sosyal Güvenlik Kurumu Genel Sağlık Sigortası Genel Müdürlüğünün¹¹ yönetim giderleri olarak düşünmek gerekir.

Genel sağlık sigortasından finansmanı sağlanan sağlık hizmetleri 5510 s. K. m.63'te düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra, Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından sağlık hizmeti sunulurken gerekli görülen hallerde refakatçi, gündelik ve yol giderleri kapsamında tamamlayıcı nakdi edim sunumu da söz konusu olmaktadır¹². Buna yönelik düzenleme de 5510 s. K. m.65'te yer almaktadır¹³. Dolayısıyla 5510 s. K. m.74/f.1'de ifade edilen “genel sağlık sigortasından sağlanan sağlık hizmetleri ve diğer haklar” ibaresi, 5510 s. K. m.63 ve m.65'te düzenlenen hususları içermektedir. Öte yandan Kurumca finansmanı sağlanacak sağlık hizmetleri ile refakatçi, gündelik ve yol giderleri, uzun ve kısa vadeli sigorta kolları bakımından sürekli iş göremezlik, malullük, çalışma gücü kaybı hallerinin tespiti veya bu amaçla yapılan kontroller nedeniyle gerçekleşiyorsa ilgili giderler genel sağlık sigortası gelirlerinden değil kısa ve uzun vadeli sigorta kolları prim gelirlerinden karşılanmaktadır (5510 s. K. m.74/f.2, Genel Sağlık Sigortası Uygulamaları Yönetmeliği¹⁴, m.16/f.11).

SONUÇ

5510 s. K. m.74 ile genel sağlık sigortası gelirlerinin salt bu sigorta kolundan sağlanan haklara bağlı giderler ile söz konusu sigorta kolunun yönetim giderleri için harcanması hüküm altına alınmıştır. Bu doğrultuda hem 5510 s. K. m.63'te öngörülen sağlık hizmetleri hem de m.65 uyarınca ödenecek refakatçi, gündelik ve yol giderlerinin finansmanı genel sağlık sigortası gelirleriyle karşılanmaktadır; ancak söz konusu giderlerin sürekli iş göremezlik, malullük, çalışma gücü kaybı hallerinin tespiti veya bu hallere bağlı kontroller sebebiyle ortaya çıkması halinde finansman kaynağı uzun ve kısa vadeli sigorta kolları primleridir.

¹⁰ Bu düzenlenmenin verginin genellikle ilkesi ile bağdaşmadığı hakkında bkz. Sözer, 2024: 3.

¹¹ Sosyal Güvenlik Kurumu organizasyon şeması hakkında bkz. <https://www.sgk.gov.tr/MerkezTeskilati/OrganizasyonSemasi/3f3e58be-41c8-4d67-921e-2c34cc916c8f/>, E.T. 05.01.2024.

¹² Sözer, 2024: 330.

¹³ Kurum tarafından m.63 ve m.65 kapsamında ödenecek giderlerin belirlenmesi hakkında bkz. 5510 s. K. m.72.

¹⁴ RG. S. 28976, T. 18.04.2014.